

Abonamentul:

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frc., $\frac{1}{2}$
an 9 frc., $\frac{1}{4}$ an
4 frc. 50 cm.

Foaie apare în fiecare
Sâmbătă

Unirea

Insertiuni:

Un șir garmond:
odată 14 fil., a doua
oară 12 fil., a treia
oară 10 fil.

Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirea”
în
Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XIX.**Blaj, 18 Septembrie 1909.****Numărul 36.**

După conferința episcopescă.

Conferința episcopescă din Blaj a stârnit o furtună de entuziasm în miile credincioșilor ca și în coloanele presei noastre. Bănuitorii și șovăitorii de mai nainte au amuțit deodată și publicul românesc a avut fericirea de a se bucura de unitatea de vederi a Arhierilor celor două biserici și de a constata aceeași unitate de vederi și în coloanele, adese ostile, ale presei naționale.

Ordonanța apponyană, departe de a atinge ținta prevăzută de autorul ei, a avut efectul binefăcător de a ne închege rândurile într-o singură, conștie și impunătoare falangă.

Cât pentru atitudinea noastră, — pentru a cruța pe confrății dela alte jurnale de anumite solicitări de prisos — nu ne-am ocupat mai dinainte cu chestia, căci așteptam hotărârea competentă a Arhierilor. Iar hotărârea ce vor lua-o o știam din remonstrația dela 1906 a corului Episcopesc, remonstrație publicată și în cercular (nr. 8768—1908) și în coloanele foaii noastre „Unirea”.

Corul episcopesc nu putea să ia alt conclud, fără a-și fi contrazis în mod fățiș; și nu va putea să cedeze nici pe viitor, în acest punct, nici măcar o virgulă din reprezentarea amintită.

E așa de clar acest lucru, încât te surprind bănuelile ce se strecoară încă în unele organe, printre știrile cele mai elogioase chiar...

În împrejurările extrem de grele, prin cari trecem, Arhierii nu și-au făcut decât datoria cea mai elementară, fără îndeplinirea căreia s'ar fi pângărit sfințenia Sionului românesc.

E de datoria clerului, să pășească pe urma Lor, ținând seamă de profesiunea credinței, ce au întărit-o cu jurământ cu prilejul hirononirii.

Noi nu bănuim și nu advertisăm pe nimeni. Are tot omul un sanctuar al conștiinței și preotul trebuie să vegheze asupra acestui sanctuar mai cu înzistența decât laicimea.

E de datorința celor ce au provocat acest conflict să aștepte o modalitate corăspunzătoare pentru aplanarea lui; Arhierii și preoțimea nu mai au nimic de spus în acest punct.

Ei nu pot să meargă decât: înainte!

Nici amenințarea cu detragerea congruei n'are să intimideze pe nimeni. Congrua e o retribuire pentru trecut și pentru întreaga activitate a preotului, din care catehizarea e numai un ram și privește numai o parte a clerului.

Ca o dovadă foarte bine venită, ne provocăm la știrea ce s'a publicat prin toate jurnalele, în clipa, când scriem aceste știri, și pe care o comunicăm și noi fraților preoți: S'a asemnat din partea guvernului și rata a II-a de congrua pe 1909.

E chestie de timp numai, până să se distribue.

În momente istorice ca aceste, când Arhierii rămân neclintiți la postul lor de veghe, după cum trebuie să rămână, nu e permis să dubiteze nimeni în biruința sfintei noastre cauze, căci ori ce șovăire, ori ce alunecare, cât de ușoară ar fi aceea, poate să aibă urmări fatale și inconmenzurabile.

Pot guvernele să dispună în ce privește contactul cu organele sale; pot să stabilească paragrafi și să limiteze favoruri pentru o limbă, cu eschiderea alteia; — dar în ce privește contactul nostru cu religia și cu Dumnezeu: numai Dumnezeu e singurul Atot-Stăpânitorul.

Era veche — era nouă.

Când vorbesc de era veche și de era nouă, înțeleg timpul dinainte și după congruarea preoțimii noastre. I-am dat acest titlu într'adins, căci se pare că regularea dotațiunii Clerului a adus cu sine unele schimbări în conduita preoțimii noastre. Cei, cari am fost în serviciu înainte de congrua și cari am purtat zăduful zilei muncind din greu, ca să ne susținem pe noi și familiile noastre, la regularea congruei am răsuflat mai ușor și am dat mulțumită lui Dumnezeu, că ni-s'a mai ușurat în câțva jugul vieții, dar am lucrat și lucrăm mai departe după modalitatea obișnuită, considerând congrua numai ca un caz recreator în lupta pentru existență. Din contră, preoții noștri mai tineri, cari au căzut de-a dreptul în congrua sau li-a venit aceasta la câțiva ani după hirononire, deja au început o altă viață mai în tihnă și mai domnească cum se zice. Aceasta este lucru firesc și nici că se poate aștepta aceea, ca un preot cu maturitate și facultatea teologică să aibă atâta îngrijorare pentru traiul vieții ca și unul care n-a absolvat nici o clasă sau facultate, sau și de a învățat ceva, numai puțin. Nu putem admite însă, ca în sinul preoțimii noastre mai tinere să se incuibeze luxul și imbuibarea. Preoții noștri se recrutează din fii de preoți și de țărani. Părinții celor mai mulți numai cu multă abnegațiune i-au susținut la școli și nu sunt în stare a-i prevedea și cu avere privată. Congrua de 1600 cor. e atât de neînsemnată între împrejurările de azi în cât dacă se bazează numai pe ea și vrea să fie domn, anevoie poate fi. Cel puțin la început până mai este și ceva zestre va mai merge, dar mai târziu când aceasta se gată și familia se îngreunează, s'a gâtat cu domnia. Apoi scopul regulării congruei — abstrăgând dela modalitatea și condițiunile pe lângă cari s'a regulat — n-a fost nici de cum imbuibarea Clerului, ci împlinirea unui postulat de mult așteptat și cerut de împrejurările timpului, și dacă luăm în considerare scumpetea traiului de acum, puțină diferență aflăm între traiul preoțimii noastre de înainte și după congruare, așa încât dacă nu vom fi precauți și dacă nu vom agonisi și noi ca antecesorii noștri, pe lângă toată congrua, cu greu vom subsista.

Noi suntem oameni cu familie și datorința noastră este să ne îngrijim, nu numai de ziua de astăzi, ci și de cea de mâine. Dacă astăzi împrejurările ne surid și avem ceva întrecător, acel ceva să nu-l întrebuițăm pentru lux, ci să-l punem la o parte pentru zile negre. Suntem încă numai la început și nu știm nici putem prevedea, că ce vremuri

vor să ne mai ajungă. Apoi este știut, că un popor, sau și numai o clasă, numai până atunci se menține la suprafață, până când e treaz și până nu s'a încuibat la el luxul și îmbuibarea.

Preoțimea noastră e chemată ca se premeargă cu exemplu bun întru toate poporului. Ea formează oglinda după care se îndreaptă poporul, și rău ar fi când această oglindă ar fi falsă. Luxul de sus până jos ruinează societatea omenească în ziua de astăzi și ar fi tare trist când și preoțimea noastră s'ar lăsa răpită de acest curent; acea preoțime, care până acum a fost model de cruzare și simplitate în privința traiului.

Ne bucurăm, că ni s'a mai ușurat soarta, dar pentru aceasta să nu ne încredem prea tare în ajutorul ce ni-se dă, ci să ne punem înaintea ochilor, ca model de imitat tipurile antecesorilor noștri, cari și fără de ajutor au putut trăi, au crescut familii și au dat neamului și patriei bărbați vrednici și mari. Cel ce se ridică prin propriile puteri, e demn de stima semenilor săi, iar cel ce se razimă pe ajutorul altora nu se va putea ridica niciodată.

Fie, ca cele aci zise, să aște răsune în inimile preoților noștri mai tineri și să fie îmbrășoate cu acea dragoste, cu care eu le-am scris.

Delariu.

Deputatul Dr. Iuliu Maniu la Vinț. Duminecă în 12 Septembrie și-a ținut deputatul Dr. Maniu darea de seamă înaintea alegătorilor din Vinț și jur. — A sosit dela Blaj cu trenul de 11^{1/2}, însoțit de prezidentul clubului naționaliștilor Dr. Teodor Mihályi, adv. Dr. Barbu din Dej și de alți câțiva prieteni. La gara din Vinți e întâmpinat de intelectuali și popor în frunte cu

venerabilul preot al Vințului Nicolae Maniu. Adunarea e pusă la ceasul unul după prânz. Locul adunării e promenada Vințului. Cu trenul dela Arad au sosit și deputații Dr. Șt. Pop, Dr. Vlad și Dr. I. Suci. Adv. Dr. Bontescu și alții. La un ceas se constituie adunarea. Deputatul Maniu este invitat la locul adunării. Sosirea deputatului și acelor alaiți soți e întâmpinată cu vii aclamări.

Promenada Vințului e plină de lume. Preste o mie alegători frumoși la față și gătiți de sărbătoare fac un cerc puternic în jurul iubiților deputați. Între dânsii sunt mulți preoți, proprietari, advocați și intelectuali din Alba-Iulia, Sebeșul-săsăsc și Orăștie. E de față și poetul Goga.

Adunarea o deschide bătrânul preot Nicolae Maniu, după care ia cuvântul deputatul Dr. Maniu.

Dsa arată într'un grain limpede și puternic activitatea parlamentară a deputaților naționaliști; veștezește uneltirile guvernului coaliționist, în special ordonanțele lui Apponyi privitor la catehisare; urgitează votul universal și integritatea armatei; aduce cuvinte de laudă prelaților pentru lupta ce duc și asigură alegătorii, că și în viitor deputații noștri vor lupta pentru binele și fericirea poporului român din această țară. Vorbirea deputatului Maniu a fost ascultată cu viu interes și la sfârșit, a fost aclamată.

A urmat Dr. Teodor Mihályi, care timbrează ținuta răutăcioasă a ziaristicii maghiare cu prilejul vizitei moștenitorului de tron Austro-Ungar la Sibiu; și insistă pe lângă alianța dintre România și Austro-Ungaria. Înegrește guvernul mașter naționaliștilor, și aduce laude bravilor alegători din Vinț și jur, pentru dragostea ce arată iubiților lor deputat.

Deputatul Dr. A. Vlad ironizează guvernul coaliționist și-l prezintă ca pe un

bănefacător prin faptul, că prin ordonanțele volnice ne-a unit pe toți într'o tabără.

Dr. Ștefan Pop, dăscălește pe moderati, și avertisează poporul să nu-i asculte, pentru că vreau să-i desfacă de conducători.

La fel vorbește și Dr. Suci, parentând în câteva vorbe bine simțite pe regretatul Brediceanu, care înainte cu un an vorbea alegătorilor din Vinți tot din acest loc.

Toți deputații aduc vorbe de laudă Vințenilor fiindcă au un deputat așa de brav, ca Dr. Iuliu Maniu.

Preotul Pinta din Saracsău prezintă următoarea Moțiune primită în unanimitate: „Adunarea își exprimă cu însufletire unanimă și votează dlui deputat Dr. Iuliu Maniu precum și clubului naționalităților încredere deplină.

„Preinde, cât mai curând înscrierea în lege a votului universal fără nici o restricțiune.

„Desaproabă politica exclusivistă de rasă și clasă a actualului guvern, care prin această politică nefastă periclitează prestigiul de mare putere a monarhiei austro-ungare.

„Conform spiritului liberal al timpului de astăzi pretinde desăvârșita democratizare a țării și înfăptuirea deplină a tuturor drepturilor omenești, fără de care nici individul și nici colectivitatea acestor indivizi, care formează statul, nu poate exista.

„Protestează cu toată energia și cu adâncă indignare contra atentatului îndreptat împotriva limbii și legii românești prin ordonanțele ministrului Apponyi privitoare la propunerea religiei și își exprimă sincera satisfacție în fața solidarității depline a neamului românesc în respingerea acestui omeneșc atac.“ Părintele Maniu face închiderea

Adunarea a decurs liniștit și bine. Controlul polițianesc l'a avut protopretorele Pon-

FOIȚĂ.

SONET.

*Am răs și eu odată'n mulțumire
Când mă uitam în ochi-ți cu sfială
De când nutrești în piept acea răceală,
Zeu, răsul cel mai dulce mi-i măhnire!*

*De ce nu am a vulturului fire —
Să sbor cu dânsu'n nuori cu înșeală,
Să-mi spun a sufletului osteneală
Acelor stele blânde la privire?*

*Pământu-avar mă ține strâns în ghiare,
Să beau păharu-acestei soarte-amare,
Respins să fiu cu trista-mi tânquiere.*

*Voi bea acest păhar cu bucurie
Din mâna care mi-l întinde mie,
Te voi iubi drept semn de mulțumire.*

B. Neagu.

PETRU NEAGU.

(Un poet necunoscut).

Voind a scoate la lumină o parte din poeziile inedite ale decedatului poet Petru Neagu, publicându-le pentru prima oară pe coloanele „Unirii,” dau o mică deslușire despre personalitatea poetului și caracterului poeziilor sale.

*

Petru Neagu s'a născut în Bacău în 26 Maiu 1876. După terminarea claselor primare, intră la 3 Iunie 1889 în Seminarul catolic din Iași, consfințindu-se stării preoțești. În seminar s'a arătat a fi un student capabil și cu talente destul de mari.

Din fire avu o aplecare spre beletristică — de aceea studiul lui de predilecțiune eră literatura și mai ales cea română, despre cari aveă largi și adânci cunoștințe. Cetirea operilor clasice românești i-au înăscut patima versificației, de vreme ce chiar din primii ani petrecuți în Seminarul Iașan, încearcă de a închege viersuri, ce promiteau în viitor avânt și desăvârșire.

Poeziile lui declamate perfect, cu o voce sonoră și cu un gest natural, dobândiau efectul dorit: admirare și aplaudare în așa numitele „Academii,” pe cari tinerii Seminaristi le compuneau cu ocazia onomasticelor superiorilor ori a unor extraordinare festivități.

Cât privește modul de compunere ori de concepție, parcă-l văd și acum plimblându-se prin grădina Seminarului, îngândurat ca un filozof german, preocupat numai cu crearea viitoarei poezii. Atunci să nu te fi apropiat de dânsul, să nu-i turburi clipa de sfântă inspirație ori să nu-i incurci firul gândurilor sale — că apoi devenia nervos... Mai apoi în sala de studiu așterneă pe loc poezia concepută și compusă în minte.

Dar deși aveă carnetele întregi cu poezii, nu vrea să le publice în nici o revistă, ba chiar nimenuia nu le da de cetit.

Colegii lui s'au ales cu foarte puține poezii dela dânsul, și asta din cauza, că Neagu eră o fire închisă, plină parcă de taine adânci și nepătrunse, o fire vecinic serioasă și îngândurată, o fire melancolică și pesimistă.

Și poate, că acestei stări sufletești i-se poate atribui acelei suferinți de piept, de atac pulmonar, care adese-i cauză dureri sfâșietoare. Fața lui sveltă, palidă și trudită îți făcea impresiunea unei ființi bolnave, ruinate — de pe care părea trecut tot farmecul și vioiciunea tinereții.

Vesel l-am văzut foarte arareori, dar și atunci râdea numai pentru o clipă și chiar și atunci puteai destăinui din colțul buzelor sale ori din lumina ochilor stânși și posomorâți — un zimbet silit și nefiresc, dacă nu nesincer și ironic.

graciză ajutat de pretorul Sava. Siguranța publică a fost garantată prin 37 jandarmi cu sulite.

Vre-o trei nemeși flămânzi vociferau din când în când la vorbele aspre dar drepte a deputaților noștri.

După adunare o parte din public în frunte cu iubiții lor deputați s'au intrunit la masă în ospătăria „La trei piștoale.” Aci s'au rostit mai multe toasturi. Cu trenul de noapte deputații noștri dimpreună cu prietenii, cari i-au însoțit au părăsit Vințul. Iar noi — cari am fost de față ni-am convins și de data aceasta, că dările de seamă a deputaților noștri sunt adevărate sărbători naționale, momente de reculegere și de primenire sufletească. Deie Dumnezeu să ne întrunească cât mai des la astfel de adunări.

Cronică literară.

Bibliotecile noastre de popularizare se întrec care pe care, de a pune în mână cititorilor scrieri bune și folositoare din toate punctele de vedere. Dovadă de bună seamă de căldura, cu care sunt îmbrățișate din partea publicului. Un rezultat practic rezultă din această emulație nobilă, rezultat, care iarăș e tot pentru public. Și acesta e, împrejurarea plăcută, de a putea avea cele mai de seamă scrieri din literatura noastră și străină pe un preț foarte ieftin. Așa cât e destul să urmărești numerii câtorva publicații de acest fel, spre a avea o bună și însemnată colecție de scrieri. Însemnăm de astă dată câteva:

Din „Biblioteca pentru toți” cea mai veche publicație de acest soi, am primit: Nr. 455. Ludovic Dăuș *Blestemul* poem dramatic. Acțiunea se petrece pe timpul intrării lui Ipsilante în Moldova și descrie o

tragedie mișcătoare. — Nr. 462. Chamisso *Omul care și-a pierdut umbra*, traducere de Barbu Constantinescu. E povestirea fantastică a unui tânăr sărac, care-și vinde umbra necuratului pentru o pungă vecinic plină. Bogat dar nefericit, fiindcă toți se feresc de el, preferă a rămâne sărac, decât a-și pierde și sufletul cum cerea necuratul, spre ai redă umbra. În sfârșit în priveliștea frumuseților din natură își recâștigă pacea și mulțumirea sufletească. — Nr. 469—480. Alex. Lăpădatu: *Din zilele de cădere ale lui Mihailu Vodă Viteazul*, cuprinzând 16 povestiri istorice din ultimii ani ai marelui voevod. Marea figură a eroului Domn și căldura patriotismului ce respiră de pe toate paginile acestei scrieri, o recomandă în de ajuns, special tinerei generații. — Nr. 434. Irving: *Povești și legende* traduse de E. Th. Aslan, scriere merită tinerimii, fiind scrise toate poveștile acestea în un spirit poetic și cu multă fantazie. — 485. *Znoave* versificate de Victor Bileiurescu. La tot cazul avem la îndemână o lectură distractivă, deși autorul n'a nimerit totdeauna nota hazlie, nici n'a adăus totdeauna convenitul dram de sare.

Din număroșii numeri apăruiți în „Biblioteca Minervei” care deși mai tinără ca cea dintâi, totuș merge înainte, însemnăm următorii: Nr. 32. Nansen: „*Spre pol*, traducere de Nic. Pandele, o scriere interesantă și frumos ilustrată tractând o chestie, ce pasionează chiar acum pe toți. Nr. 37. I. A. Candrea: *Din bătrâni*, cuprinzând numeroase extrase din vechii cronicari asupra domnilor din trecut. Nr. 39. Ioan Adam *Voia mării*, cuprinzând frumoase povestiri, scrise în stil atrăgător și interesant. Plăcută lectură oferă și următoarele trei scrieri: G. Verga: *Fire de tigroaică* în traducerea dnei I. Sadoveanu I. Ciocărlan: *Vis de primăvară* și I. Claretie: *Mansarda*, tradusă de I. B. Hétrat.

„Biblioteca populară Socec” cea mai tinără din acestea trei se apropie de Nrul 100. Însemnăm aci apariția câtorva. *Mau-pasant: Pe coastele Africei*, descrieri de călătorie dela Alger la Tunis, traduse de A. Măndru. — Popovici Bănățanul: *Nuvele*, partea I. publicând povestiri scoase din viața meseriașilor mai ales dela noi. — *Fata popei* și alte trei nuvele, scrise de I. Dragoslav, a cărui stil de povestitor aduce cu alui Creangă. — *Zmei și Zâne* tradiții populare povestite de Artur Gorovei cunoscutul și apreciatul folclorist.

Ar mai fi să pomenim de „Biblioteca Socec a scriitorilor români,” dar n'am primit din aceasta decât nrul 9 cuprinzând extrase din cronică lui Ioan Neculce; frumos editată, această bibliotecă se vinde cu 95 bani.

* * *

Din aceste note fugitive poate constată ori cine, cât de mult a crescut la noi gustul de citire și că azi cărturarul, ca și țărănul știutor de carte, jertfește bucurios pentru procurarea cărților; numai acele să fie bine scrise și potrivite cu priceperea, celor, cărora se adresează.

Nr. 868—1909.

Concurs.

Pentru ocuparea postului de *învățătoare suplinitoare pentru lucrul de mână* la „Școala civilă de fete a Asociațiunii se publică concurs.

Învățătoarele cari doresc a ocupa acest post au să înainteze, până la 20 Septembrie st. n. a. c. comitetului central al Asociațiunii (Sibiu, stada Morii Nr. 6) următoarele acte:

Poatecă modul lui de a fi egoist și apatic, l-au adus la propunerea să zică rămas bun Seminarului și stării preoțești, deși sfârși aproape întregile studii teologice.

În lume l-a întâlnit și pe dânsul acel strașnic „*Kampf um Dasein*” lupta pentru existență, cum zice germanul. De vreme ce studiile Seminariale nu-i fură recunoscute de stat, el, care-și târă de abia de azi pe mâne ruinata ființă, începă cu o energie uriașă acea anevoioasă muncă de a depune rând pe rând examenele claselor gimnaziale, de dragul bacalaureatului.

Dar bolile de piept se înăspri după o așa de încordată aplicare la studii, și storcându-i necontenit puterile firești, l-a doborât la pat — zădărnindu-i astfel toate idealurile și visurile de poet.

În acea stare de tănjeală, de suferință și de mizerie, singurul Sfinția Sa Părintele Paul Mosel, parohul catolic din Bacău, a sărit să-i dea mână de ajutor, ținându-l pe lângă Sfinția Sa — măcar de a-i catehiza copiii ori conduce corul bisericesc.

Mulțumită stăruinții Cucernicului Părinte, l-a putut înduplecă a traduce în limba română din însuș originalul: „*Imitațiunea lui Hristos*,” care fu mai apoi și tipărită. Limbajul e corect, curat și curgător.

Și aceasta-i întreaga lui activitate, după ce atâta ani de zile s'a trudit cu atâtea studii...

Boala lui devenind din zi în zi mai furioasă, consulta medicală din Bacău a recunoscut, că trebuie să se supună unei grele operațiuni — la amputarea unei plămâni. După acea strașnică operațiune... de abia, de abia s'a întors cu zile în familia sa din Bacău și două zile mai apoi în 29 Martie 1903 își dădu sufletul în Mănila Creatorului, îngrijit cu Tainele muribunzilor.

Pe urma lui au rămas numai poeziile dedicate anumitor personaje, dela cari le-am cules și copiat. Dela familia sa am putut primi foarte puține manuscrise, de vreme ce pe toate, încă în viață, le aruncase în para focului mistuitor, iar cu limbă de moarte zise, să se ardă tot ce-i scris de dânsul.

*

Mărturie despre talentul lui poetic dau însăși poeziile sale. Lui nu i-a lipsit nici originalitatea de fond, nici puterea creatoare de concepție și verificare cu formă corectă, nici vioiciunea și avântul închipuirii fantastice. Poședând atari calități, absolut necesare unui virtuos în arta Muzelor, pana lui a putut făuri într'adevăr poemuri, cari vor rămâne o podoabă pentru literatura română.

Petru Neagu e un poet mai mult subiectiv — ce se poate alătură poezilor curentului eminescian. El cântă o durere sufletească, tainică, nepătrunsă de nimeni... Se simte chinuit și prigonit de soarta rea, părăsit de noroc, a cărui stea i-a apus de

mult... adesea pizmuiește fericirea și nevinovăția sufletului de copil și a traiului copilăresc. În poeziile lui se simte și curentul lui Alexandri și al lui Bolintineanu, dar principal e al lui Eminescu. Accentul predominant al poeziilor sale e elegiac, melancolic și pesimist. Dar ea și măestrul Eminescu, ei știe să îmbrace poezia sa în haine de sărbătoare, amestecând durerea din suflet cu farmecul plin de viață și cu frumusețea răpitoare a naturii, pe care o pictează uneori așa de măestru, cu un colorit așa de viu și bogat. A compus și câteva poezii inspirate din sentiment religios și a tradus bine în românește și imnul liturgic latin „*Stabat mater*” care se cântă și astăzi în biserică la vecerniile postului mare.

Dela Bistrița.

H a z.

Trebuie să întrebi!

Doamna (cătră servitoare): Ori și ce ai voi să faci, trebuie să înștiințezi!

Servitoarea (în cealaltă zi): Pisica e — în cămară și s'a apucat de friptură, pot să o alung de acolo, Doamnă mă rog?

- a) un certificat de botez;
 b) un act prin care să-și dovedească calificația cerută de legea statului pentru ocuparea postului de învățătoare la școlile civile;
 c) un act despre studiile pregătitoare și ocupația de până acum;
 d) un certificat despre cunoștințele în teorie și în praxă a lucrului de mână;
 e) un act prin care să dovedească cunoștința limbii române și maghiare, eventual și germane.

Vor fi preferite învățătoarele cari, pe lângă calificația din lucrul de mână, mai au calificația și din oarecare categorii de studii.

Învățătoarea suplitoare primește o retribuție anuală de 660 cor. plătită în rate lunare anticipative și întreagă întreținerea în internat.

Învățătoarea angajată va avea să deie directoarei mână de ajutor la serviciul internatului

Sibiu, din ședința comitetului „Asociațiunii” ținută la 5 August 1909.

I. Sterca Șuluțu m. p., O. C. Tăslăuanu m. p.,
 prezident. secretar.

SOCIETATEA PENTRU FOND DE TEATRU ROMAN

și va ține

Adunarea sa generală

în Alba-Iulia,

în zilele de 6/19 și 7/20 Septembrie 1909. *Invităm la această adunare generală pe toți membrii fondatori, pe viață, ordinari și ajutători ai societății, precum și pe toți binevoitorii ei și sprijinitorii culturii românești.*

Brașov, în 4 Sept. n. (22 Aug. v.) 1909.

Virgil Onițiu m. p., Dr. Iosif Blaga m. p.,
 viceprezident. secretar.

PROGRAMA:

I.

În ziua primă: *Duminecă în 6/19 Sept. 1909.*

1. Deschiderea adunării generale.
2. Alegerea a doi notari pentru ședințele adunării.
3. Prezentarea raportului general al comitetului asupra lucrării sale dela adunarea generală din urmă, precum și a rapoartelor de cassă.
4. Alegerea unei comisiuni de 5 membrii, pentru cenzurarea raportului general al comitetului.

5. Alegerea unei comisiuni de 5 membrii, pentru cenzurarea rapoartelor de cassă și a socotelilor.
6. Alegerea unei comisiuni de 5 membrii, cari în înțelesul §-lui 5 din statutele societății, vor înscrie membrii noi — fondatori, pe viață, ordinari și ajutători.
7. Cetirea conferențelor corăspunzătoare scopului societății, anunțate președintelui înainte de adunare.
8. Inchiderea ședinței.

II.

În ziua a doua: *Luni în 7/20 Sept. 1909.*

1. Deschiderea ședinței la oarele 10 a. m.
2. Cetirea sumariului ședinței precedente și verificarea lui.
3. Raportul comisiunii pentru înscrierea de membrii noi.
4. Raportul comisiunii însărcinate cu cenzurarea raportului cassarului.
5. Raportul comisiunii însărcinate cu cenzurarea raportului general al comitetului.
6. Determinarea locului, unde se va ține adunarea generală pentru anul 1910.
7. Alegerea unei comisiuni de 3 membrii pentru verificarea sumariului din ședința a II-a.
8. Inchiderea adunării.

Acei cari sunt în restanță cu abonamentul de pe anul trecut, cum și cei în restanță de pe mai mulți ani de mai înainte, sunt rugați respectuos, să binevoiască a-și achita datoria.

Prețul de abonament rămâne tot cel de până aci, care este indicat în fruntea foii.

Administrațiunea.

Noutăți.

Întru mărirea lui Dumnezeu. Au dăruit pe seama sf. Bisericii gr.-cat. din Giurfalău tr. Cojocnei Rev. Domn Dr. Hirschler Iozsef canonic în Cluj. 1 potir și disc de argint în valoare de 200 coroane. Ioan Lunca cu soția Maria din Giurfalău 1 rând de veșminte bisericesti în preț de 100 cor. Ioan Șomlea cu soția Ana din Cluj 2 prapori în preț de 60 cor. Binefăcătorilor le mulțumim și pe aceasta cale. *Aurel Schiopu adm. parohial a Giurfalăului.*

Preot pentru gr.-cat. din București. La cererea număroșilor noștri credincioși, cari pretrec în București. Escel. Sa Mitropolitul Victor a trimis pe păr. *Dr. Ioan Bălan*, vice-notar consistorial, ca să îngrijească de lipsele lor sufletești. Sfinția Sa va slugi la noua biserică cu hramul sf. Vasiliu cel mare ce acum se zidește pe str. Polona. Dorim jubiltului nostru confrate toate cele trebuincioase pentru o slujbă așa de grea și anevoioasă.

Știri personale. Prof. Ales. Tzigara Samurcaș, directorul muzeului de artă națională din București, făcând o călătorie prin jurul Clujului și Huedinului, s'a oprit Dumineca trecută și pe la noi, vizitând institutele noastre de învățământ și pe câțiva fruntași ai orașului nostru. Dsa colectează obiecte de artă românească: țesături, cusături, icoane, creștături în lemn și altele de acest soi pentru muzeul pus sub îngrijirea Dsale.

Hymen. *Dr. Emil Pop*, și *Mariți Cernea* invită la actul religios al cununiei lor, care să va celebră Marți, în 21 Septembrie st. n. în biserică gr.-cat. din Făgăraș.

— *Pompeiu Vlăduțiu* și *Mariți Mureșian*, anunță serbarea cununiei lor ce se va celebră la 19 Septembrie a. c. în biserică gr.-cat. din Piatra.

— *Ioan Blaga* și *Anuța Pop*, anunță serbarea cununiei lor, care se va ține Duminecă în 19 Sept. n. c. la 4 oare p. m. în biserică gr.-cat. din Urca-de-câmpie.

— *Emil P. Sas*, teol. abs. și *Aurora Popescu*, anunță cununia lor celebrată în 12 Sept. n. în biserică gr.-cat. din Rafna.

Convocare. În senzul §-lui 23 din statute se convoacă Adunarea generală a Reuniunii învățătorilor români greco-catolici din ținutul Lugojului, la Raffna, pe zilele de 21 și 22 Septembrie st. n. 1909.

— On. membrii ai despărțământului XV. Mociu a „Asociațiunii pentru literatura și cultura poporului român” precum și toți binevoitorii ei, sunt invitați la adunarea generală, ce se va ține în 26 Sept. n. c. la 2 oare p. m. în biserică gr.-or. din Mociu.

Vești bune. Primit următoarele șire: Din întreagă Arhidieceza noastră, biserică cea mai modestă și lipsită de ornatele preoțești necesari, în primul loc să putea califica biserică noastră din parohia Belioara. Potirul stă dintr'un simplu păhar câștigat la loterie, partea cea mai mare dintre cărțile corali și liturgice lipseau, cădelnița aproape nefolosibilă, de veșminte sacre eră un singur rând rupte, ieșite din forma lor și fără de nici o culoare, numai acestea se întrebuințau la diferitele servicii preoțești. Abia va fi doi ani de când Provedința divină și din grația Escelenței Sale ni-s'a dat de preot pe Onoratul Ioan Cimonia, cari de 2 ani încoace cu un zel deosebit și cu o abnegațiune de primul rang, în formă și în scriptură, demn de înalta sa chiamare pentru sf. noastră biserică, a făcut un paș mare spre înaintare și anume: În acest scurt interval al activității Sale de păstor adevărat în via Domnului, prin colecte și donațiuni benevole a îmbogățit biserică noastră cu un rând de

Beți numai apă minerală ungară!

Societate pe acții pentru comunicație și export de ape minerale ungare. Budapesta, V., Bathory 5.

Apă de Borszék fântâna principală
 contra podagrei
 > > Borszék fântâna Kossuth
 > > Borszék fântâna Boldizsár
 > > Bodok Matild
 > > Baross
 > > Borhegy

Apă de Boholt
 > > Vâlcele (Előpatak)
 > > F.-Rákos Mária
 > > Fehérkő
 > > Gloria
 > > Horgász—Hankó

Apă de Kászón-Jakabfalva
 > > Kászón fântâna principală (Salutaris conține iod și litium)
 > > Répát
 > > Székely-Selters
 > > Stoiceni (Stojkai)

Întreabă-ți numai medicul și vei ști, că puterea vindecătoare a

apei minerale naturală

și gustul ei plăcut nu se poate asemăna cu apele minerale artificiale.

Cu apele noastre minerale ungare mai toate apele minerale străine se pot supleni.

veșminte sacre de barșon negre, și încă cu alte două rânduri de veșminte sacre, dintre cari un rând l-a procurat un singur creștin Șt. Partilă, iar un alt rând s'a procurat tot numai din colectă benevolă dela creștinii din această mică parohie. Chiar și în ziua de astăzi s'au colectat 12 cor. 15 fil. dela următorii: Ioan Rațiu comerciant 3 cor. 30 fil. Elena Oltean învățătoare în Bouțariul-inferior 2 cor. Cristina Cimonă preoteasă 1 cor. Teodor Cirebea 1 cor. Teodor Boboia 1 cor. Ioan Oltean învățător 1 cor. și dela mai mulți creștini 2 cor. 80 fil. cu cari sumă imediat sau și procurat un „Euhologiu“ legat în piele șagren, tot cu aceasta ocaziune s'a pus bază și la o colectă benevolă din fructul căreia se va procura un potir de argint aurit și o cădelniță, conform recerintii, tot în acest mod s'au procurat și cărțile corali și liturgice și alte ornamente bisericesti. Bunul și Induratul Dumnezeu să binecuvinte acești pași făcuți pentru mărirea Sionului și înaintarea sf. noastre Biserici, iar harnicului păstor laudă i-se cuvine. *Ioan Oltean* inv. în Belioara.

Examen de maturitate. Luni în 13 Sept. a. c. s'a ținut la gimnaziul nostru din Blaj examenul de maturitate corigent, la care s'au prezentat 12 elevi de ai gimnaziului nostru, iar 4 dela gimnaziul din Năsăud. Toți au repetit examenul cu succes și au fost declarați de maturi. În aceeași zi după-amiază s'a ținut examen de maturitate întreg cu 6 elevi, dintre cari 4 au fost declarați maturi, iar 2 îndrumați la corigență, preste 3 luni. — Raportând despre acest număr de maturizanti, ne gândim la articolul nostru, în care am recomandat, să se îmbrățoseze cu căldură cariera învățătoarească, de cătră tinerii noștri maturi. Este o carieră, care e bine retribuită, și ori cum vom socoti lucrul, învățătorul e fruntaș în comună, stă alături cu preotul; împlinindu-și oficiul conștient, el trăiește liniștit și mulțumit; pe când alte cariere Doamne, de multe vânturi se lovește omul și greu ajunge la ținta.

Mulțumită publică. Cu ocaziunea înmormântării fostului paroh al Teiușului On. Gregoriu Sârbu, ca „cunună eternă“ pentru decedatul, au binevoit a contribui pentru nou edificândă biserică gr.-cat. din Teiuș Dnii: Ioan Beccheri, preot în Boz, Petru Suciu, paroh în Teiuș, Tit Liviu Bitea director de bancă Teiuș, Iacob Popa, protonotar consist. Blaj, Dr. Ioan Bălan, v.-notar consist. Blaj, Gavrilă Rațiu, prop. Teiuș, Cornel Crișan, inv. Teiuș, câte 20 cor. N. Popescu România, Gligor Bălan jun. propr. Teiuș câte 10 cor. Total cor. 160— Teiuș, în 31 Iulie 1909. *Petru Suciu*, paroh gr.-cat. *Demetriu Marcu*, curator primar.

Foloasele grapei de livezi. Faptul, că roada livezilor e din ce în ce mai nemulțumitoare, ne îndeamnă să atragem luarea aminte a economilor noștri asupra foloaselor ce ni-le dă întrebuințarea grapei de livezi (de mușchi). S'a dovedit, că prin grăpare pe lângă, că s'au îndoit produsele (roada) fânățelor, dar s'au îmbunătățit și calitatea ierbii. Grăparea e aproape de același preț cu gunoarea. Dacă grăpăm și și gunoim roada e de 3—4 ori mai mare. Gunoarea fără grăpare nu plătește mult. Profesorul

Anderegg în lucrarea sa intitulată „Cultivarea rațională a livezilor din locuri muntoase“, arată, că o livadie împărțită în 4 părți deopotrivă de mari a dat rezultatul următor: 1. partea negrăpată și negunoită a dat 377 kgr. fân; 2. partea negrăpată, dar gunoită 833 kgr.; 3. partea grăpată, dar negunoită 770 kgr., iar 4. partea grăpată și gunoită 1563 kgr. Prin grăpare se urmărește scopul de a îndepărta mușchii; de a scormoni (deschide) pământul de așa, ca cei 3 factori dători de viață pentru plante: aerul, umezeala și căldura să poată străbate neîmpiedecați. O grăpă de livezi bună e plug și în același timp și grăpă, de oarece taie iarba bătuțică, scoate din pământ rădăcinile putrezite și prin aceasta înrăurește asupra încolțirii (rămuririi) rădăcinilor sănătoase; stărpește o mulțime de insecte stricăcioase; risipește mușunoaiele de furnici și de soboli, prin urmare iarba se poate tăia până la pământ. Despre acest folos s'au convins cei, cari cosesc cu mașinile. Cum astăzi neajunsurile sunt multe, nu putem recomanda din destul economilor noștri ca parte singuratică, parte întovărășindu-se să se provadă cu grape de livezi. Noi bucuroși le mijlocim procurarea de astfel de grape bune și folosite. Sibiu, 7 Septembrie c. 1909. Comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiu.“ *Fant. Lucuța*, prezident. *Victor Tordășianu*, secretar.

Concurs. Pentru conferirea alor 16 locuri libere la Masa studenților academici din Cluj sunt a să înaintă petițiile până la 23 Septembrie 1909 la adresa rectorului mesei Domnul Eugen P. Păcurariu, Cluj, Jokai u. Nr. 6. — Petițiile au să fie instruite cu următoarele acte: 1. indice sau atestat de maturitate, 2. atestat despre starea materială proprie și a părinților precum și despre numărul membrilor familiei. 3. declarațiunea dacă au vre-un stipendiu sau nu. Direcțiunea „Economul.“

Numărul școlărilor gimnaziști din Blaj. După cum aflăm, aglomerația la gimnaziul nostru a fost mare și în acest an. Toți n'au putut fi primiți, ci mulți îndrumați la alte școli. Sunt înscriși în cele 8 clase gimn. 508 elevi, anume în clasa I. = 60, II. = 60, III. = 62, IV. = 59, V. = 65, VI. = 67, VII. = 67 și VIII. = 68.

Dare de seamă și mulțumită publică. La petrecerea de vară aranjată în Șoroștin cu ocaziunea adunării desp. XI. Blaj al „Asociațiunii“ a binevoit a suprasolvi următorii prea stimați domni: Dr. I. Maniu 10 cor., Victor Maior 5 cor., I. Mărginean Bogatu 3 cor., G. Precup, A. C. Domșa, Dr. Chețan, E. Vlăsa, Oprea Popa, Petru Hertă, Ioan Hertă, Dna văd. Marele, I. Neamțu, Dobolyi Sándor, N. Pop, V. Pop, A. Maior, I. Dordea, V. Rampa, Dr. I. Bian, câte 2 cor. Șt. Lita, I. Fodor, M. Dreghiciu, I. Rus, S. Alamorean, Lengyel Jakab, I. Pop Visuia N. Coldea, Schnäp M., A. Oltean, V. Popa Cinade, I. I. Botezan, I. Neagoș, S. Răhăian, câte 1 cor. Popa Săliște și D. Păculea câte 40 fil. A încurs total 173 cor. 40 fil. s'a spesat cu totul 143 cor., deci a rămas un venit curat de 30 cor. 40 fil., cari s'a folosit pentru procurarea de cărți la Biblioteca populară din

loc. Primească deci, marimimoșii donatori și pe această cale mulțumitele noastre celea mai fierbinți. Șoroștin, 15 Aug. 1909. *Valer P. Maior*, prezident, *Virgil Stanciu*, controlor, *Ioan Mărginean*, cassar.

Păreri din străinătate. Pe medicii adunați la congresul din Budapesta între altele i-a atins plăcut și aceia, că Societatea pentru export și comerț a apelor minerale ungare i-a provăzut gratis, cât au stat aici cu renumitele ape minerale din Ardeal. Distinșii medici nu puteau în deajuns să laude mai ales apele minerale de Borbég, Bor-szék, Előpatak și Sztojka. Kitasató, medicul japonez de renume mondial, a atribuit mai ales apei leșioasă sărătoasă de Sztojka o astfel de putere vindecătoare, încât a promis, că va face posibil, ca să fie exportată stabil în Iaponia.

Necrolog. † *Lazar Iernea*, paroh gr.-cat. de Csomaköz, Asesor Consistorial și protopop onorar, unul dintre cei mai distinși preoți ai diecezei de Oradea, a repauzat în 11 Septembrie a. c. la 11 oare a. m. după terminarea celebrării sf. Liturghii.

Odihnească în pace!

Posta Redacțiunii.

M. S. Nu publicăm dări de seamă acupra cărților, ce nu ni-s'au trimis, și la nici o întâmplare nu așa pe lung.

J. N. Tonul în care e scrisă intimpinarea, o face nepublicabilă. Iar la restituirea manuscriselor nu ne angajăm.

M. S. Regretăm, că ideile dvoastre filozofice nu ne permit să publicăm răspunsul trimis.

AVIS!

La Societatea comercială „Consum“ din Blaj e vacant postul de cassieră. A se adresa Direcțiunii.

AVIS!

E lipsă de un contabil bun, cu praxa generală, la banca, care se înființează în Gherla—Szamos-ujvár sub firma „Concordia.“ Sunt rugați acei domni contabili, cari reflectează la acest post, — să binevoiască în timpul cel mai scurt mai târziu până în 20 Septembrie a se adresa cu rugarea lor la adresa următoare: *Ioan Georgiu* canonic în Szamos-ujvár, comunicând în ea datele personale, serviciul de până acuma și condițiunile pe lângă cari sunt aplicați a primi postul amintit.

Gherla, 1 Sept. 1909.

Fundatorii „Concordiei.“

Sirolin

produce poftă de mâncare îngrășă, oprește tusa, regulează secrețiunea, și oprește asudarea peste noapte.

Se recomandă zilnic de medici și profesori contra officei. guturaiului. tusei măgărești, scrofulei și influenței

Fiindcă sunt imitațiuni fără preț se ceri totdeauna pachetare originală de „Roche“.

F. Hoffmann-La Roche et Cie,
Basel (Helveția).

„Roche“

La ordin medical îl primești din ori ce farmacie — Prețul unei sticle 4. — cor. —

Partea literară.

Icoane din luptele Bisericii.

de I. Roşiu.

(Continuare).

3

Adevărul a pătruns din colibele acelor pescari săraci, de pe malurile Tiberiadei până în palatele cezarilor: prin sabie, prin sânge și prin flăcări; a înfrânt cruzimea prigonirilor de moarte, a dat de rușine învățăturile înțelepților și a învins lumea după cum fu prezis.

Nici întăritările brutale de sub păgânii romani, nici împărăția minciunii, începând de la Gnostici până la Ariu, de la Nestorin de-alungul veacurilor până la Luther, Baius, Ianseniu șel. — n-au putut ridica stavile destul de mari, cari să-l fi putut împiedeca în drumul său de biruință.

Așa a înaintat Biserica lui Hristos. „Sfânta Maică Biserică,” ce va să zică nu testamentul unui singur neam, ca așezământul vechiu, ca sinagoga iudească, ci o biserică regenerată, o biserică în conceptul ei adevărat, o „maică” comună pentru toți „fiii” săi fără deosebire de limbă și obârșie. — Aceasta e biserica, care, cu centru ei chiar în Roma păgână de odinioară, a păstrat și organizat creștinismul adevărat și în el evanghelia și misterele lui Hristos împreună cu toate idealurile lui. Din sinul acestei biserici a răsărit pe seama omenirii, „lumina cunoștinții,” căci lumea întreagă e martoră, cum această biserică a trecut de-alungul veacurilor luminând și educând singură neamurile imprăștiat în tot decursul vremilor, când nimeni nu se îngrija de ele.

Ea a mântuit însă Europa de sălbăticia totală, a creat legătură între cele mai îndepărtate popoare, a unit interesele cele mai opuse, devenind astfel un centru universal pentru toate staturile — cel mai de frunte tribunal în confuziunea generală.

Dacă biserica aceasta nu eră, întreaga lume devenia prada forții brutale; ea a făcut, ce n-au putut alții face: a creat conceptul superior al legii, statuând o atare normă, care stă de-asupra tuturor dispozițiilor omenestii; a creat instituțiunea monarhiei universale; a învățat popoarele la pacinică stabilitate, la cinste față de puterea legii dumnezeiești și omenestii și a fost în același timp pepiniera și școala cea mai de frunte a libertății poporului (Montalambert V. Hettinger Kirche u. Bildung in II. 3 p. 295.)

A vestit libertate, adevărata libertate pentru toți, fără zaveră prea mare și fără să propovăduiască în sinul celor obidiți; fără toina libertății false de azi, ce umple drumul mare cu gloate infuriate și ridică baricade pe bulevarde.

Ea și-a împlinit și-și împlinește chemarea ca cel ce e în convingere, că lucrează nu singur, ci cu Dumnezeu, precum însuși creștinismul adevărat a emanat din simburile dumnezeiesc. Pentru aceea sf. Augustin vorbind despre lățirea creștinismului, zice, că acesta: ori s'a lățit prin minune, deci prin specială conlucrare dumnezeiască — deci nu avem ce ne mai îndoi despre dumnezeirea

lui; — ori dacă nu astfel, atunci: însuși faptul, că s'a lățit atât de puternic numai pe cale firească ar fi minunea cea mai mare.

Numai elementul real-dumnezeiesc din creștinism a fost și e în stare să explice, cum de această biserică nu s'a prăpădit în mijlocul atâtor cataclisme întunecate în decurs de preste 19 veacuri și a fost în stare să creieze și să susțină, necombătută, până în capet acel sfânt idealism, care împacă mai rezonabil cerul cu pământul și mulcomește durerile multe, cari scurmă la sufletul omenesc — cu răsplata dumnezeiască. Numai dumnezeiescul ei idealism a fost și e în stare să asigure prosperarea și râvna omenirii spre bine — la dimpotrivă: ce rost ar avea întreaga viață de pe pământ, unde ar fi conținutul și valoarea ei? La ce ar fi altcum orice fel de străduire, dacă sfârșitul a toate și preste toate n-ar fi mai mult decât: mormânt întunecat și uitat pentru totdeauna?

Biserica lui Hristos e unicul ostaș în istoria lumii, care cu creștinismul ei se în luptat statornic și cu spor împotriva păgânismului, a pesimismului asiatic și a întunecului sufletesc al acestuia, care omorâ orice viață sufletească îngropându-o în nirvana buddhistă.

Unde ar fi fost fără dânsa întreaga noastră civilizație de azi și în special mult lăudata cultură apuseană? Această biserică cu Roma ei, a luat mai întâi întru apărare și drepturile omenestii.

A început cu ștergerea sclăviei — în însăși Roma fuseseră mii și mii de sclavi. În Athena făceau sclavii două părți din trei a locuitorilor, iar în Corint gemeau aproape jumătate milion de sclavi șel.

Biserica lui Hristos însă vestește: frăția evanghelică și egalitatea înaintea lui Dumnezeu: frânge cătușele acestor nenorociți robi și le dă locul convenit între oameni (Rattinger: Papst u. Kirchenstadt 120 nr.) Ocrotește săracii, ridică orfanotrofi, apără văduvele, oprește omorul copiilor; întemeiază ordurile cavalerilor medievali spre apărarea celor oropsiți și neputincioși, să săvârșește cel mai nobil lucru, nemai pomenit până atunci, când mântuiește sexul femeiesc din starea de sclăvie față de bărbat.

Și cum și-a continuat opera?

Începând din catacombe obscure și în decurs de grele veacuri este cea mai aprigă părtinitoare a tot ce e manifestare frumoasă a sufletului omenesc, cum e: știința și arta cu toate ramurile lor; astrânge cu sirguintă uimitoare comorile lumii vechi și nouă, întemeiază paleografia, numismatică, epigrafia, toate pe bază științifică; deschide muzeie și biblioteci universale; la ea cearcă și află limau cald cei mai mari artiști ai lumii (V. Dr. A. Fäch: Grundriss der Geschichte der bild. Künste); și nu se îndestulește numai cu cristalizarea precisă a științii teologice din evul mediu, ci desvoaltă toate celelalte științe; — precum vom vedea: nu pregetă a stă chiar în fruntea renaissance-ului (Hettinger: Apologie des Christentums II, p. 125).

Critica lumii vrășmașe nu se poate ascunde dinaintea uriașei munci culturale-morale, săvârșite de această biserică — și vrând-nevrând recunoaște meritele acestea.

Cât pentru fabuloasele crime, cari i-se impută în legătură cu incuizițiunea, răspunde biserica cu graiul de aur al unui mare cuvântător din zilele noastre, între altele și cu acestea: D'apoi ce am făcut, ce n-ar fi trebuit să fac? Și ce am făcut, ce n-ar fi făcut alții de erau în starea mea? Am trecut prin negură de veacuri singură luminând cărarea; am înfrânat popoarele sălbătăcite ale migrațiunii medievale, — și dacă din când în când am strâns mai tare din frâne, fost-a oribil păcat? O voi adoratori ai lui Napoleon, Moltke, Bismark! D'apoi când stați în fața mea, care am creat cultura europeană, n'aveți voi alta de văzut, decât flăcări îngrozitoare, trupuri arse, hârburi sparte, spuză fierbinte, arme însângerate?! Eu am ridicat biserici din stânci și pietrii vârtoase, am creat cultură între neamuri barbare, am crescut suflete, a căror virtuți răspândesc flăcări în noapte oarbă și în ger nesfârșit ca și limbile de foc ale vulcanilor dela polul de sud. Toată comoara, cu care se poate mândri omenimea am mântuit-o pe seama voastră; am umblat pe cămări marginase cu abisuri prin mii de primejdii propovăduind Cuvântul mântuirii și sămânța dezvoltării venitoare... Vă zic vouă, suflete sarbede și firave, vă zic numai una: de ar trebui să mai trăim odată vremurile apuse, să vedem ruina lumii clasice și negrele epoce ale migrațiunii popoarelor, — aș dori să las cursul lumii în grija voastră — să privesc, cum v-ați purta, voi critici înțelepți!!!

Vocea aceasta e dreaptă până în cuvântul din urmă! Istoria la tot cazul își are din timp în timp categoriile sale, iar biserica înaintând paralel cu istoria, nu se poate emancipa totalmente de ea, căci vezi, lucrează în ogor aparte comun cu istoria. Doar sufletele sunt în oameni, iar oamenii în istorie.

Altul a fost spiritul de manifestare în evul antic, altul a fost în cel mediu și altul e azi. Nu trebuiesc conziderate aceleași lucruri în vremuri diferite sub același raport.

Dacă biserica creștină a fost mereu prigunită și împinsă în flăcări și sânge de loc în cea dintâiu epocă de viață creștinească, — nu urmează de fel, ca sorocul să nu se întoarcă și în evul mediu, să nu prindă, ea frânele în mână și să propage, cu mijloacele ce i-le-a întins vremea, Cuvântul său dumnezeiesc spre mântuirea sufletelor — în vederea unui țel absolut mai înalt și mai sfânt decât superstițiunile păgânilor și egoismul cezarilor romani.

Și iarăși, dacă în evul mediu episcopii „nobili” umblau călare, judecau pe moarte și viață, politisau strașnic, purtau războaie, se treceau și lutreceau cu împărății pentru putere lumească; de fel nu urmează, ca episcopii de azi să prindă paloșe în mână și să verse sânge creștinesc întru apărarea tuturor cauzelor bisericestii. — Din contră!

Ne bucurăm, că azi am ajuns să avem în „preotul nostru mare,” în episcop, — și în patriarhul dela Roma: părinte nu numai înțelept și bun, ci și blând chiar și în suferințe: în adevăratul înțeles al legii nouă.

Azi e deja frumos și pe deplin dezvoltată noima ierarhiei bisericestii; nu-și iasă

din hotarele sale. Poate nime n-a simțit-o și exprimat-o aceasta într'atât de limpede, ca și Papa Piu IX, care, când îl îndemnau italienii 48-iști dimpreună cu Rosmini, ca să se alieze și dânsul către aceia, cari poartă războiu împotriva Austriei — nici decum n-a putut fi înduplecat să facă pasul acesta, căci simția, că el, Părintele creștinilor, locuitorul lui Hristos nu putea cu ostașii săi descărca plumbi în soldații austriaci, pe cari tot biserică aceasta i-a crescut și pentru cari, de parte în sate amărâte de tăcere — mame duioase și frați buni cu surori iubitoare umblă plângând la biserică să se roage! (Dr. Prohaszka: A diad. világn. p. 248).

Câtă sfântă dulcețată în puține cuvinte. Cu deosebire din cuvintele din urmă transpiră aceea dumnezeiască dragoste de pace, care o vestește în lume sfânta noastră mamă biserică.

Dar propriaminte — ce am și dorit să vedem prin înșirarea acestor diferite epoce? Am dorit să arătăm — pe seama celor ce o reclamă, — că rolul bisericii în statul ei de azi, nu trebuie confundat cu rolul, ce l-a avut în alte vremuri apuse — și invers. Incușiunea și alte pete, cari i-au molipsit haina în decursul vremilor, nu trebuie judecate de pe piedestalul și cu ochii veacului al XX-lea.

În cele din urmă: pronia dumnezeiască a hotărât soarta bisericii pentru fiecare vreme. I-a lăsat când mai multe, când mai puține suferințe — și tot așa i-a împărțit și glorie; dar s'a îngrijit să nu se nimească nici când, ci să înainteze paralel cu omenimea și cu gradul de pricepere al acesteia.

Și oare n-a fost rațional?

Ce ar fi fost pentru niște oameni păgâni-primitivi ierarhia de azi pacinică, și mai ales ce ar fi fost pentru biserică? o imposibilitate mărginașe cu ruina proprie. Ierarhia de azi reclamă alți oameni și în ei altă etică, altă morală, alt suflet mai accesibil, alte cercuri de vederi și — rădăcinile unei creșteri, alimentate în decurs de cel puțin 5—10 veacuri.

În epoca sa dintâiu biserică e mai mult scaldată în sânge și valuri de flăcări; în schimb pronia dumnezeiască înzecește tăria credinței în martiri, iar minunile se țin lanț — și așa creștinismul prosperează în zisa lui Tertulian: Sângele martirilor — sămânța creștinilor.

Să fim convingși, că și lungul și nebulosul ev mediu n-a putut fi mai altfel decât cum a fost. Pronia dumnezeiască a îngăduit bisericii aci mai multă împotrivire activă, căci eră deja bine înrămată. A lăsat-o deci, ca și de sine să-și lătească adevărul în lumea mare. A apelat și la firea și psihologia omenimii: a știut, că are de-a face și cu oameni aici pe pământ, înainte căroră comoara — cum a fost și e adevărul evanghelic — atunci va fi mai scumpă și cu sfințenie păzită, dacă e răscumpărată cu multă jertfire de sine și pirotă chinuitoare.

Și e oare biserică de vină, dacă așa a fost spiritul vremii medievale — ici cole și cu miros de sânge? Oare în învălmășeala aceea mare de popoare sălbatice, putut-ar fi altfel există, de nu prindea paloșul în mână spre a se apăra just în fața celor ce-i aleșiau viața?

Căci una eră sfântă: aveă să propovăduiască negreșit Cuvântul mântuirii sub

grea răspundere. Să apună — eră așa de imposibil: precum adevărul binevestit de dânsa eră vecinic. Deci cum eră de făcut? — Foarte firește, că numai astfel, precum a și făcut împinsă de dușmani.

Voim să zicem cu toate acestea, că *îmbrăcămintea bisericii*, care a văzut răsărind și apunând atâtea veacuri — *pentru că nu e doar întreagă de mătăasă*, și pentru că doar nu-i străluce exteriorul, în bătaia soarelui veacului nostru; — pentru că vre-un colț al ei e doar și prihănit cu vre-un strop de sânge de barbar care o întimpinase cu foc și sulite înveninate: — *incă nu poate fi semn rău*; — din potrivă ne face să credem cu atât mai vărtos, că mare și sfânt fără de asemănare trebuie să fie adevărul, pentru care a fost silită să înfrunte urgia atâtor furii păgânești, și cu care a și eșit biruitoare până în zilele noastre, probodindu-și pe rând toți dușmanii mici și mari.

Ce voiți? Dacă patriotismul e destul de mare și sfânt ideal unui soldat pentru că poată repune, înecând în sânge, pe vrășmaș, — fără să-i pice cuiva în minte, că și-ar fi murdărit prin aceea patriotismul: atunci ce mai aveți voi puțini credincioși, de a murmură în contra bisericii. apărătoarea celei mai puternice împărății: osten al împărăției lui Dumnezeu?! — care împărăție e mai prețioasă, decât ostașul acesta insuflețit, mai scumpă decât tot patriotismul lui și mai sfântă decât acel petec de pământ numit țară, pentru care își dă sufletul.

Asămănarea e prea palidă pentru a putea colora adevărul de față și nu cuadrează pe deplin — dar totuși ca analogie îndepărtată servește îndestul.

Ce este deci biserică creștină așa precum ni-se prezintă azi? — Ca organism social este un fapt neîntrecut de mare în istoria universală, căci înainte și față de împărățiile întemeiate pe dragoste de rasă, pe motive naționale, pe puteri fizice — a ridicat o altă comunitate, al cărei interes nu este putere lumească „ci altceva, ce înseamnă: spirit, dreptate, vărtute; și ce formează comoară obștească pentru: cetți, romani, goți, bizanți, sarmatezi, germani, slavi șcl. Aceasta este comunitatea sufletelor: turma lui Hristos. Astfel e a se pricepe și „Roma eternă.“

Poate la locul acesta va ieși mai curat la iveală, cât de inferiori sunt în judecată și întreprindere, acei „liberali“ diplomați italieni, cari de pe la anii 1870 încoaci, vrând să întunece și astfel măreția Scaunului apostolic, stăruiesc într'acolo, ca să schimbe numirea „Roma eternă,“ sancționată pentru vecie de pecete a vremilor — în „la terza Roma.“ Va să zică Roma a treia, sau modernă, după ce — zic ei — a fost și rolat deja „Roma păgână“ și „Roma creștină!“ („La prima, l'antica Roma;“ „la seconda, la nuova R.“). Acești oameni huni însă nu bagă în seamă, că sunt în rătăcire și comit dublă eroare neexcusabilă. Analogiile lor sunt prea riscate, să nu le zicem apucate din vânt de oarece: 1. puterea împărăților și patriarhilor romani a fost *internațională*, pe când a crailor moderni italieni? — numai particulară, deci nici umbră de asemănare. Aci deci au sfeclit-o urât cu ascendența ori deducția — cum vă place. — 2. „Roma modernă“ nu poate înlocui „Roma creștină“ nici din simplul motiv real și viu, că încă n'a înlăturat-o, precum s'ar recere la un atare caz: să zdrobească întregul ei mondial prestigiu crești-

tinesc și să modernizeze întreaga ei prețioasă arhitectură antică, ceea ce — dacă ar avea numiții oponenți și minte de a se gândi cu ea — ar însemna un pas împreună cu nespuse pagube atât materiale, cât mai ales intelectuale și morale (Dr. Hanuy F. A. Pápa souverénsége jogi szemponból, Pécs 1905 pp. 70 un.).

Deci încercările cu „Roma modernă“ s'au înfundat de sine! Judece ori cine!

S'au iată și o dovadă ad hominem nu ca argument în merit, ci numai ca o simplă constatare psihologică: Ce credeți, azi de merge cineva la Roma — se va interesa prea tare să vadă pe craiul Italiei? — nici poveste!

(Va urmă).

Bibliografie.

A apărut:

Istoria Patriei

pentru școalele populare
de *Iosif Marian*, învățător gr.-cat.
aprobata de Ministrul de culte și
instrucțiune publică. Prețul 80 fil.
Să află de vânzare în Librăria Sem.
teol. din Balázsfalva—Blaj.

Principiile fundamentale sau
generale ale religiei creștine pentru
școalele medii și institutele pedagogice
de *Dr. Vasile Suciu*, profesor de sf. teologie
și de religione. Prețul: 1 cor. 20 fil. Se află
de vânzare la Librăria Seminarului Teologic
gr.-cat. din Balázsfalva—Blaj.

1. Teologia dogmatică fundamen-
mentală de *Dr. V. Suciu prof.*

vol. I. *Apologetica creștină* fco. 5•3•00
vol. II. *Tradițiunea și Bis.* fco. 5•3•0

2. Teologia dogmatică Specială.

vol. I. *Dumnezeu Unul, sf. Treime, Dumnezeu Creatorul, Intruparea Domnului și Grația.* fco. 7•3•0 cor
vol. II. *Sacramentele și Eshatologia.* fco. 7•3•0 cor.

3. Hipnotism și Spiritism 1•5•0

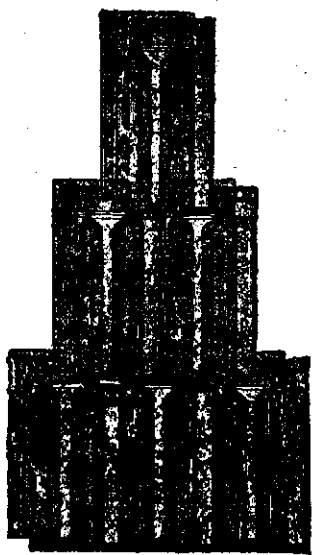
Preaveneratul Conzistor Arhiepiscopesc a permis să se poată procura aceste cărți din casele bisericesti pentru biblioteci. — Să află de vânzare la Librăria sem. teol. Blaj—Balázsfalva.

PSALTIREA Profetului și Împăratului DAVID.

Prețul: crudo 2•20, leg. în pânză 3•— leg. în piele 4•— Se află de vânzare la Librăria Seminarului teologic din Blaj.

Vatra familiară de F. X. Wetzel tradusă de *Societatea „Inocențiu M. Clain“* a teologilor din Blaj. E o scriere foarte instructivă și interesantă. — Costă 40 fil + 5 fil. porto. Să află de vânzare la Librăria sem. teol. din Blaj.

Proprietar-editor: **Aurel C. Domșa.**
Redactor responz.: **Augustin Gruția.**

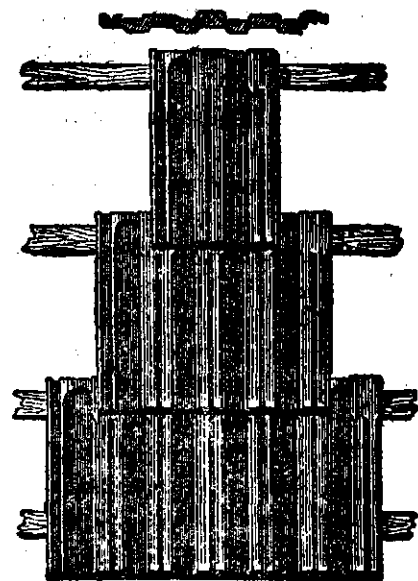

Țigla Bohn de Nagyikinda.

In propriul interes.

Primește numai **BOHN**
țigladin Nagyikinda și Zsomboly respin-
gând ori ce altă țigla de calitate in-
ferioară pentru că numaițigla **BOHN** e practica, frumoasă și trainică.

Cereți mostre și catalog.

Fabrica de țigle **BOHN** — Zsomboly.

Țigla Bohn de Zsomboly.

(27) 9-?

Băile Buziaș

Phönix apă mi-
nerală de Buziaș

S'a dovedit de cea mai cu efect
contra morburilor de rărunchiu, de
beșică, contra catarului cronic de
rărunchiu, contra formării nisipului
și a petri în beșica de apă. Reco-
mandata de medici. Depositul prin-
cipal e la Gelb I. Blaj.

(35) 5-12

„Recomandăm proprietarilor de vii
cu toată căldura tovarășia românească
„Mugurul“ însoțire economică-comercială
în Elisabetopol (Erzsébetváros) care vinde
altoie de viță de vie de toate speciile pe
cum și viță americană cu și fără rădăcină
și la dorință însoțirea dă instrucție gratis
ori cui în toate ramurile viticulturii.

(34) 43-52

Traian A. Todorescu,

producător de vinuri în Világos (Șiria)
liferează vinuri foarte bune, și curate
după dealurile cele mai renumite,
de la 50 ltr. în sus (în engros) cu pre-
țuri moderate deposituri: Musca-ma-
derat, Galșa, Șiria, Covasintzi, Minis.

Centrala: Világos (Com. Arad) la
dorință prospecte gratuite.

(49) 42-52

La expozițiunea milenară din Budapesta dela 1896
premiat cu medalia cea mare.

Turnătorie de clopote și fabrica de scaune de fer pentru
clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

(46) 41-52

se recomandă spre pregătirea clopotelor
nouă, pe cum la turnarea de nou a clopo-
telor atricate, mai departe spre facerea de
clopote întregi armonioasă, pe lângă ga-
ranție pe mai mulți ani, provăzute cu ad-
justări de fer bătut, construite spre a le in-
toarce cu ușurință în ori ce parte, îndată
ce clopotele sunt bătute de o latură prin
aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu
deosebire recomand

— clopotele găurite —

de mine inventate și mai de multe
ori premiate, cari sunt provăzute
în partea superioară — ca violina —
cu găuri după figura S și pentru
aceea au un ton mai intensiv, mai
limpede, mai plăcut și cu vibrarea
mai voluminoasă, decât cele de sis-
tem vechiu, așa că un clopot pa-
tent de 327 kg. este egal în tonul
unui clopot de 461 kg. făcut
după sistemul vechiu. Mai departe
se recomandă spre facerea scaune-
lor de fer bătut, de sine stătă-
toare. — spre preadjustarea clo-
potelor vechi cu ajustare de fer
bătut — ca și spre turnarea de
toace de metal.

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco

Institut indigen. Banca de asigurare

„Transsylvania“

din Sibiu

(45) 41-52

Intemeiată la anul 1868

Sibiu, strada Cisnădiei nr. 5 (edificiile proprii),
asigură în cele mai avantajoase condiții:

contra pericolului de incendiu și exploziune.
edificii de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, nutrețuri și alte produse
economice etc.

asupra vieții omului

în toate combinațiile, capitale pentru cazul
morții și cu termen fix, asigurări de copii, de
zestre, rente pe viața întreagă etc. etc.

Asigurări populare fără cercetare medicală

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a
capitalului.Valori asigurate contra in- capitale asigurate asupra
cendiuului: vieții:

95,816.412 coroane.

9,882.454 coroane.

Dela întemeiere institutului a solvit:
pentru despăgubiri de incendii 4,484,278.83 cor. pentru
capitale asigurate pe viață 4,028,113.12 cor.

Oferte și ori-ce informațiuni se pot primi dela:
Direcțiune în Sibiu, str. Cisnădiei nr. 5 etajin
I. curtea I.

și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița,
Cluj și Oradea mare, pe cum și dela subagenții din
toate comunele mai mari.